

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 23 oktober 2008

Mål nr

Ö 3484-08

KLAGANDE

JV

Ombud och biträde enligt rättshjälpslagen: Advokat JR

MOTPART

SV

Ombud och biträde enligt rättshjälpslagen: Jur.kand. JS

SAKEN

Överflyttning av barn

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts beslut den 17 juli 2008 i mål ÖÄ 5966-08

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår överklagandet.

Högsta domstolens förordnande den 11 augusti 2008, om att ytterligare åtgärd för verkställighet av hovrättens beslut inte får ske, skall inte längre gälla.

För det biträde JS lämnat SV i Högsta domstolen fastställs ersättning enligt rättshjälpslagen till tjugotretusentrehundrasex (23 306) kronor, varav 23 196 kr avser arbete och 110 kr utlägg. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 4 639 kr.

För det biträde JR lämnat JV i Högsta domstolen fastställs ersättning enligt rättshjälpslagen till tjugooettusensexhundraåtjugo (21 620) kronor, avseende arbete. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 4 324 kr.

JV skall ersätta kostnaden för SVs rättshjälp i Högsta domstolen.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

JV har i första hand yrkat att Högsta domstolen upphäver hovrättens beslut och återförvisar målet till lägre rätt för ny handläggning. I andra hand har han yrkat att Högsta domstolen lämnar SVs ansökan om överflyttning av sonen J till henne utan bifall, att han befrias från skyldigheten att ersätta SVs rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten samt att hon förpliktas att ersätta hans rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten. Han har också, för det fall målet inte visas åter till hovrätten, begärt att Högsta domstolen inhämtar kompletterande utredning angående sonen Js levnadsomständigheter m.m.

SV har bestritt ändring.

Högsta domstolen har i beslut den 11 augusti 2008 förordnat att ytterligare åtgärd för verkställighet att hovrättens beslut tills vidare inte får ske.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

SKÄL

Målet gäller överflyttning av barn i enlighet med Haagkonventionen den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn, vilken har tillträtts av både Sverige och Kroatien, samt den i anslutning till konventionen utfärdade svenska lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn (verkställighetslagen).

Enligt 11 § första stycket verkställighetslagen skall barn, som olovligen har förts hit till landet eller som olovligen hålls kvar här, på ansökan överflyttas till den från vilken barnet undanhålls, om barnet omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet hade hemvist i en stat som har tillträtt Haagkonventionen. Ett bortförande eller kvarhållande är enligt andra stycket olovligt, om bortförandet eller kvarhållandet strider mot den rätt att ta vård om barnet som dess vårdnadshavare eller någon annan har i den stat där barnet hade sitt hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet och denna rätt också utövades vid den tidpunkt då barnet bortfördes eller kvarhölls eller skulle ha utövats vid denna tidpunkt om inte bortförandet eller kvarhållandet hade ägt rum.

Enligt 12 § får överflyttning av barn dock vägras, bl.a. om 1. det när ansökan om överflyttning gjordes har förflutit minst ett år från det olovliga bortförandet eller kvarhållandet och barnet har funnit sig till rätta i sin nya miljö, 2. det finns allvarlig risk för att överflyttningen skadar barnets kroppsliga eller själsliga hälsa eller i övrigt försätter barnet i en situation som inte är godtagbar eller 3. barnet självt motsätter sig överflyttningen och barnet har nått en sådan ålder och mognad att dess vilja bör beaktas.

Ett ärende om överflyttning skall handläggas skyndsamt; har ett sådant ärende inte avgjorts inom sex veckor från det att ansökan gjordes om överflyttningen, är rätten på sökandens begäran skyldig att redogöra för orsaken till dröjsmålet (15 §). Rätten kan förordna exempelvis en tjänsteman inom socialtjänsten att verka för att den som har hand om barnet frivilligt skall fullgöra vad som åligger honom eller henne. Uppdraget får lämnas endast om det kan antas att barnet kommer att överlämnas utan att ärendets behandling onödigt fördröjs och skall normalt fullgöras inom två veckor. (Se 16 §.) I uppdraget ingår alltså inte att utreda om det föreligger hinder för överflyttning. Rätten skall enligt 17 § inhämta barnets mening, om det inte är omöjligt med hänsyn till barnets ålder och mognad.

SV och JV fick i äktenskapet sonen J. De var då bosatta i Sverige. Efter äktenskapsskillnad 2004 flyttade SV i augusti samma år med J till Kroatien. Föräldrarna hade då fortfarande gemensam vårdnad om J. JV ansökte därefter i Kroatien om överflyttning av J till Sverige. Enligt vad parterna uppgett avslogs ansökan år 2006 under åberopande av att hinder mot överflyttning förelåg med hänsyn till allvarlig risk för Js hälsa. Svensk domstol hade i december 2005 tillerkänt JV ensam vårdnad om J. SV tillerkändes i september 2007 ensam vårdnad om J av kroatisk domstol.

J besökte under julhelgen 2007 sin far i Sverige. Han har därefter inte återvänt till modern i Kroatien. Han är folkbokförd i både Sverige och Kroatien.

Tingsrätten och hovrätten har funnit att J skall överflyttas till SV.

Som grund för sitt yrkande om återförvisning av målet till hovrätten har JV åberopat att hovrätten i enlighet med hans begäran där borde ha hållit muntlig förhandling, eftersom det förelagat behov av att höra vittnen på nytt, och att hovrätten bort inhämta kompletterande utredning av om det föreligger hinder mot överflyttning.

För handläggningen av överflyttningsansökningar gäller bl.a. 14 § lagen (1996:242) om domstolsärenden (se 21 § verkställighetslagen med hänvisningar). Enligt 14 § ärendelagen skall domstolen hålla sammanträde, om det begärs av part; sammanträde behöver dock inte hållas om ärendet inte skall prövas i sak, om avgörandet inte går parten emot eller om ett sammanträde på grund av någon annan särskild omständighet inte behövs. I betraktande av den summariska och brådskande karaktären av prövningar i ärenden om överflyttning och av att i detta fall förhandling hållits i tingsrätten kan det inte anses ha varit felaktigt av hovrätten att avslå JVs begäran om att förhandling skulle hållas även i hovrätten. Detta gäller även med beaktande av art. 6 i Europakonventionen. Inte heller har omständigheterna varit sådana att det ålegat hovrätten att ombesörja att utredningen kompletterades. JVs yrkande att hovrättens dom skall undanröjas på grund av grovt rättegångsfel kan därför inte bifallas.

Som grund för yrkandet om ändring i sak har JV åberopat dels att den kroatiska vårdnadsdomen är ogiltig, eftersom han varken delgivits stämning i målet eller kallelse till förhandlingen inför domstolen, och J därför inte har hemvist i Kroatien, dels att det föreligger hinder mot överflyttning enligt 12 § verkställighetslagen.

JV har gjort gällande att SV tog med J till Kroatien och kvarhöll honom där mot JVs vilja. Om ett barn mot en vårdnadshavares vilja flyttas från ett land till ett annat, kan barnet inte utan vidare anses förvärva ett nytt hemvist där. Om barnet vistats i det nya landet under en längre tid och under sådana förhållanden att barnet där fått en stadigvarande anknytning kan emellertid ett nytt hemvist etableras (jfr bl.a. NJA 1983 s. 359, 1995 s. 241, 1997 s. 196 och 2002 s. 390 samt RÅ 1995 ref. 99, 1996 ref. 52 och 2001 ref. 53). I förevarande fall hade J vistats i Kroatien i nästan tre och ett halvt år när han under julen 2007 återvände till Sverige. S har hemvist i Kroatien, och J har under flera år gått i skola där. JVs ansökan om överflyttning av sonen till Sverige har avslagits. En kroatisk domstol har i september 2007 tillerkänt S ensam vårdnad om J sedan, enligt vad som framgår av utredningen, JV mottagit kallelse till förhandling i det vårdnadsålet. Med hänsyn till dessa förhållanden får J, oavsett om han förts till Kroatien mot JVs vilja, anses ha haft hemvist i Kroatien när han anlände till Sverige vid julen 2007.

Eftersom S av kroatisk domstol tillerkänts vårdnaden om J, hade hon rätt att ta vård om honom vid den tid då han återkom till Sverige. Hon utövade denna rätt omedelbart före det att han reste till Sverige, och det är uppenbart att hon skulle ha återupptagit vården om inte J hade kvarhållits i Sverige. JVs kvarhållande av J i Sverige är därför olovligt.

Om ett barn överflyttas från en förälder hos vilken barnet som J vistats under så lång tid som nio månader, kommer naturligtvis detta ofta att rubba barnets trygghet för en tid, men detta måste ha beaktats vid tillkomsten av Haagkonventionen. I målet har inte framkommit något som innebär att det skulle finnas en allvarlig risk för att överflyttningen skulle skada Js kroppsliga eller själsliga hälsa eller i övrigt försätta honom i en situation som inte är godtagbar.

J har nu sagt att han vill bli kvar i Sverige hos fadern. Eftersom han bara är tio år och det inte framkommit att han är mer mogen än vad som är normalt för åldern, bör hans vilja dock inte tilläggas avgörande betydelse (jfr NJA 1981 s. 753 och RÅ 2002 ref. 1).

Överklagandet skall därför avslås.

I avgörandet har deltagit: Johan Munck, Dag Victor, Torgny Håstad
(referent), Ann-Christine Lindeblad och Anna Skarhed
Föredragande revisionssekreterare: Örjan Härneskog